

Aftrap *Drie*

Aura Rendón Benger | Thomas van Rijs | Leslie Nagel
Lidewij Kalfsterman | Nathalie Mannaerts | Sophia den Breems

Expositie

21 januari tot 3 april 2015

Arttrium

Voorwoord

De kunstcommissie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is zeer verheugd u de jaarlijkse tentoonstelling De Aftrap te kunnen presenteren. Daar dit alweer de derde editie is, kunnen we langzaam van een traditie beginnen te spreken.

We hebben voor u een selectie bijeengebracht van recent afgestudeerde kunstenaars van de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten, Den Haag en ze de vrije hand gegeven in onze expositieruimte ARTtrium op de Turfmarkt 147. Het is geheel aan de kunstenaars gelaten om met elkaar te bepalen hoe hun werken, van

monumentale sculpturen tot intieme videofragmenten, het beste tot hun recht komen in de monumentale ruimte. Marieke Schoenmakers, directeur van de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten zal samen met Simone Roos, Directeur Generaal Organisatie en Bedrijfsvoering Rijk van het Ministerie van BZK, de tentoonstelling openen op woensdag 21 januari 2015 om 17:00 uur.

We presenteren werk van Aura Rendón Benger, Thomas van Rijs, Leslie Nagel, Lidewij Kalfsterman, Nathalie Mannaerts en Sophia den Breems. De belangrijkste verbindende factor tussen deze zes kunstenaars is dat zij in

Art

2014 zijn afgestudeerd aan de Academie. Op de Aftrap3 zijn zowel stads- genoten en geïnteresseerden als onze collega's van de ministeries uitgenodigd om kennis te maken met hun werk. De expositie- ruimte op de begane grond is vrij toegankelijk voor zowel medewerkers als publiek en draagt dus een belangrijke brugfunctie tussen burgers, de stad en de ministeries.

Kunst kan dienen als een middel van bezinning en reflectie op de tijd waarin we nu leven, en weet daarnaast mensen en ideeën met elkaar te verbinden. Juist de diversiteit van de betrokken kunstenaars vormt daarom de kracht van deze

tentoonstelling. Door hedendaagse makers met verschillende ideeën, werkvormen en beeldtalen uit te nodigen brengen we u een impressie van wat er speelt in de Nederlandse hedendaagse kunst en meer specifiek op de Haagse Academie.

In dit tentoonstellings- boekje vindt u meer informatie over het werk van de kunstenaars en hun drijfveren. Wat willen zij toevoegen, en hoe? En wat zijn hun plannen voor de toekomst?

U heeft vanaf de opening op 21 januari nog tot en met 3 april de mogelijkheid om Aftrap3 te komen bezoeken. Wij wensen u heel veel plezier en zijn

uiteraard benieuwd wat u van de expositie vindt. Als u naar aanleiding van de expositie opmerkingen of ideeën heeft kunt u die richten tot [ARTtrium\[TM147\]@minbzk.nl](mailto:ARTtrium[TM147]@minbzk.nl).

Namens de kunstcommissie BZK en V&J,

Bas Spreij en Hilly Buyne

trium

Aura Rendón Bengler

Contact

aura.rendon-bengler@gmx.de

<http://aurarendonbengler.wix.com/aura>

Interactieve installaties vormen een belangrijk onderdeel van het werk van de van origine Duitse Aura Rendón Bengler. Zij zoekt naar antwoorden op vragen als “wat is een goed leven?” In haar thesis zocht zij naar utopische ideeën en alternatieve leefstijlen, de beginselen, normen en waarden van andere samenlevingsvormen tussen mensen, en naar hoe een ideale community zou kunnen werken. Ze gebruikt het menselijk lichaam als een levende bron van energie die altijd in relatie staat tot de mensen en de ruimte om zich heen.

In het project *In Your Livingroom #4* (2012) werden mensen een artificieel aandoende ruimte binnengelaten en werd door middel van een aftellende klok de verwachting van een evenement gecreëerd. Dit resulteerde erin dat de bezoeker bleef zitten wachten en dat hij een gesprek aanging met zijn mede-wachtenden, om zagezegd de tijd te doden. Toen de klok op 00:00 stond gebeurde er niets. Niet de ruimte, maar wat er tussen de mensen in de ruimte gebeurde vormde het kunstwerk. Architectuur speelt altijd mee in de beleving van de diversie creaties van Rendón Bengler. In *Vis-a-Vis* (2013), plaatst de bezoeker zijn hoofd in een gat in een muur, uitkijkend op een lange, smalle

ruimte. De performer aan het eind van deze ‘gang’ beweegt zich heel langzaam in de richting van de kijker, die door zijn vaste gezichtspunt uiteindelijk alleen nog maar de performer kan zien, en vice-versa.

Dit zijn belevingen van nabijheid waarin publiek heel dicht bij de energie van een ander mens wordt gebracht. Het is een subtiele, veilige manier om verbinding en debat aan te gaan. Met performance, geluid en video en bewegende materialen nodigt Rendón Bengler de kijker uit om zijn zintuigen open te zetten en zijn verdieningsmechanismes te laten vallen. Door je op deze manier te betrekken, maakt ze haar ideeën tegelijkertijd toegankelijk en urgent. En wat gebeurt er als je de persoonlijke ruimte tussen mensen héél klein maakt? “Er gebeurt veel meer tussen twee echte mensen, dan tussen een mens en een plat vlak of scherm.”

In *Aftrap3* laat Rendón Bengler een nieuw werk zien. Hierin staat de menselijke ervaring van ruimte en volume wederom centraal, naast die van metaalstructuur en constante uitwisseling van stof en lucht. De vorm van haar werk wordt bepaald door te voorspellen hoe mensen zich door een ruimte bewegen. Mensen moeten meteen kunnen voelen wat de boodschap is en hebben geen enkele kennis van kunst

nodig, behalve een bepaalde bereidwilligheid, vindt ze: “Ze moeten niet eerst een hele instructie lezen voordat ze het werk kunnen begrijpen. Op het moment dat je de ruimte betreedt, ben je er al.”

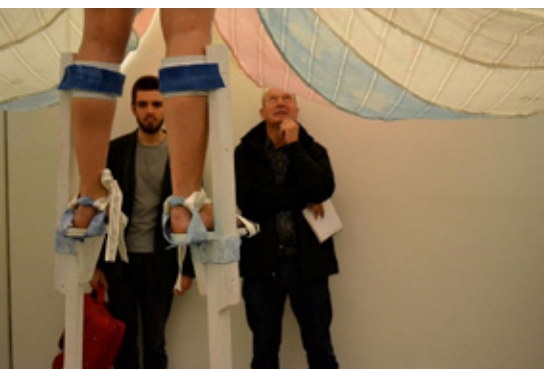
Rendón Benger heeft zich permanent in Nederland gevestigd. Als starter is het spannend te ontdekken hoe de balans

tussen autonoom werken en ‘brood op de plank’ zich zal uitkristalliseren, vertelt ze.

“Hoe functioneert mijn werk als ik het niet per se aan mensen hoeft te laten zien?” Het komende jaar gaat ze daarom gebruiken om te ontdekken wat voor kunstenaar ze zal zijn nu ze autonoom en buiten een institutie werkt.

Aura Rendón Benger, *Installation* 2014

Aura Rendón Benger, *Under my skirt*, 2012

Thomas van Rijs

Contact:

thomasvrijs@gmail.com

www.thomasvanrijs.com

Thomas van Rijs wilde helemaal geen kunstenaar worden. “Op de middelbare school werd het me zelfs afgeraden. Ik tekende, schilderde en werkte met graffiti, maar vooral voor mezelf.” Hij kwam op zijn zestiende in het Gemeentemuseum en zag daar *New Babylon* van Constant, wat hem ertoe inspireerde maquettes te gaan maken. Maar pas toen hij ervoor koos om na het Grafisch Lyceum tóch een studie aan de Academie te gaan volgen, dook die interesse na een persoonlijke zoektocht weer op als motief in zijn werk, en evolueerde deze tot een uitnodiging naar het publiek om op ontdekkingsreis te gaan.

Van Rijs was al lange tijd gefascineerd door het lot van negentiende-eeuwse poolvorsers en het vooral voor kinderen weggelegde proces van op expeditie gaan. Hij is geïnteresseerd in het creëren van een geheel eigen universum in wat bijvoorbeeld slechts een zanderig, braakliggend terrein kan zijn. Het werk van van Rijs bestaat daardoor onder andere uit gigantische schilderijen met maquettes waarin “niets iets wordt.” Op het doek blijft de spanning zitten in de losse eindjes en oningevulde onderdelen. Ook maakt hij technische sculpturen en kleinere schilderijtjes op papier waarop figuren voorkomen die je zo in de schilderijen zou

kunnen zien rondwandelen.

De stijl en insteek van de ruimtelijke presentaties zijn technisch, maar hoeven tegen de verwachting bij de eerste indruk in geen sluitend geheel te vormen en laten ruimte voor interpretatie. Op deze manier vormt het oeuvre van van Rijs een imaginaire installatie van de verbeelding, waarvan u de verschillende onderdelen dan ook zult herkennen in de expositie.

Momenteel focust van Rijs zich op de interactie tussen zijn werk en de toeschouwer. “Ik zie een schilderij als de basis van een trechter die naar twee kanten uitloopt. Aan de ene kant is er mijn aandeel in het sturen van de blik, en aan de andere kant het totaal losse en de vrije verbeelding van de toeschouwer.

Er bestaat veel interesse voor zijn werk sinds hij is afgestudeerd en sinds kort heeft hij een nieuwe studio gevonden. Het is tijd voor een volgende stap in de ontdekkings-tocht. “Ik ben nu bijvoorbeeld bezig met schilderijen die refereren aan Eemnes, het dorp waar ik opgroeide. Er was veel groen. Als je deze landschappen van dichtbij bekijkt kun je bijvoorbeeld huizen, paadjes en wegen ontdekken, niet in wat er op het doek staat, maar juist in de uitsparingen.”

Thomas van Rijs, - 200 cm x
240 cm, 2014 olieverf op doek

Thomas van Rijs, - 180 cm x
200 cm, 2014 olieverf op doek

Nathalie Mannaerts

Contact:

nathaliemannaertsartist@gmail.com

www.nathaliemannaerts.nl

May we go back to our origins, innocent and mischievous! is de titel van Nathalie Mannaerts' afstudeerproject. Volgens Mannaerts zoek je als kind vaak de spanning op zonder te beseffen dat je onderneming ook gevaarlijk kan zijn. Naarmate je ouder wordt en verplichtingen krijgt verandert dat. Dit gevoel vangt ze in beelden die veelal zijn gesitueerd in de natuur.

We zien sprookjesachtige, spannende scenes die doen denken aan film. Ze zijn bijvoorbeeld opzettelijk 'blurry' gemaakt (*What Happened When My Aunt Godelief Shook Hands With God*, 2012) en bevatten opvallende afsnijdingen, repoussoirs (*White Dog Sleeping*, 2013) en gezichtspunten (*Sky Blue*, 2014). De beelden roepen een romantische sfeer op, waarin de natuur de mens overwint. Maar hoewel natuurkrachten destructief kunnen zijn, hoopt ze dat ze in haar werk juist levensdrang uitstralen.

Een verblijf in Scandinavië heeft veel indruk gemaakt op Mannaerts. "Ik geloof dat mensen die dicht bij de natuur staan veel rustiger zijn." De grote invloed van de seizoenen en de terugkerende aanwezigheid van sneeuw in haar schilderijen verbazen dan ook niet. (*Hole*, 2013).

Mannaerts: 'Mijn schilderijen zijn ook organisch geworden in die zin dat ze letterlijk groeien. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld linoleumsnede waarbij je alleen materiaal kunt weghalen. Binnenkort wil ik met litho's gaan werken, dat kan ook groeien.'

Sinds haar afstuderen kan ze de vraag naar haar werk nauwelijks bijbenen. Eigenlijk had ze het liever nog iets rustiger gehad, om meer tijd te kunnen nemen voor haar werk. Waarom is ze zo succesvol? "Ik zoek avontuur. Als je jong bent heb je ook kattenkwaad in je. Als je ouder wordt, wordt de wereld veel meer bepaald. Je kan niet alles meer maken en mijn werk appelleert dan aan een diepere vorm van nostalgie naar toen je klein was. Ook jonge mensen zijn hier enthousiast over, trouwens. Die komen de zaal in en worden er heel blij van! "

Lidewij Kalfsterman

Contact:

lidewijkalfsterman@gmail.com

www.kijkeenmens.nl

Toen ze enige tijd werkzaam was in een dierentuin leerde Lidewij Kalfsterman niet alleen goed de lichaamstaal van dieren te lezen, maar merkte ze grote overeenkomsten op tussen de dieren en de mensen die ze kwamen bekijken. Volgens Kalfsterman zijn we zo aan elkaar gewend, dat we niet vaak meer op elkaars gedrag letten. Ze merkte dat haar zelf ook steeds minder opviel aan het gedrag van dieren waarmee ze langer samenwerkte en die ze beter leerde kennen. De analogie met het onderlinge gedrag van mensen is in haar ogen groot: “In de dierentuin verwonderen we ons samen over het gedrag van dieren. Ik wil daarom niet zozeer duidelijk maken dat wij ‘ook dieren zijn’ maar vooral dat we zelf een even interessant studieobject zijn als datgene waar we naar zijn komen kijken.”

Kalfsterman is afgestudeerd in de richting Fotografie. Haar afstudeerproject *Kijk, een Mens!* bestaat uit korte video’s met statische frames waarin sociaal gedrag van mensen in de publieke ruimte naar voren komt. Deze zijn alle veertien te zien op de videoschermen in deze expositie. De ondersteunende thesis *Let’s have another look at each other* is het resultaat van Kalfsterman’s onderzoek naar menselijk gedrag in de publieke ruimte, en naar

kunstenaren die werkzaam zijn in diezelfde publieke ruimte.

Met *Kijk, een Mens!* heeft Kalfsterman zich dus ten doel gesteld mensen opnieuw en met meer aandacht te laten kijken naar elkaar en zo hernieuwd begrip en verwondering te creëren. In de video’s wijst ze aan en geeft ze uitleg over wat ze bijzonder en interessant vindt aan hoe mensen zich bewegen en met elkaar communiceren. Haar publiek? “Eigenlijk juist die mensen die gestopt zijn naar elkaar te kijken. Daarom zie ik mijn werk idealiter ook in de publieke ruimte verschijnen.”

Kalfsterman wil vanaf nu met één been in de kunstwereld blijven staan en met het andere juist in iets compleet anders terecht te komen. “Het is voor mij, en vooral ook voor mijn werk, van belang om in het ‘gewone’ leven te blijven en me precies daarover te blijven verwonderen.”

Leslie Nagel

Contact:

leslie.nagel@gmail.com

www.leslienagel.info

Er zit spektakel verstopt in de kleinste beweging. Als je niet goed oplet, is het moment al voorbij voordat je er erg in hebt. De installaties en sculpturen van Leslie Nagel zijn sensorische constructies van organische materialen, metaal en piepschuim en andere gevonden voorwerpen, die daarom tot leven worden gebracht, geluid maken en voortdurend onder invloed staan van elementen als de wind, tijd en zwaartekracht. De kern van Nagels werk is de invloed van externe bewegingen in de fysieke wereld op innerlijke 'beweging' en persoonlijke neigingen.

Het teweeg brengen van zo'n reactie bij de toeschouwer is een interessant spel voor Nagel. In dat spel, vertelt ze, "is iedere beweging een gebeurtenis." *Making Faces* (2014), komt bijvoorbeeld voort uit het kijken naar de bewegingen van een etend kindje. "Ik voelde dat de spieren in mijn eigen gezicht zijn bewegingen wilden imiteren." In *Nagels Raspen* (2012) veroorzaakt ze zo'n onaangenaam beeld met bijbehorende fysieke uiting van haar emoties, dat de kijker zich als vanzelf identificeert met het beeld en er rillingen van krijgt.

De gebruikte materialen kunnen letterlijk overal vandaan komen. Nagel onderzoekt de mogelijkheden en grenzen van haar vondsten, plet ze, vervormt ze, verdraait ze en brengt ze in beweging met behulp van kleine aandrijvingsmechanismes, zoals in *Drum on a wall* (2012) en *Blij met Hand*, 2014. Persoonlijke ervaringen leiden haar bij het zich letterlijk eigen maken van het materiaal. "Ik probeer de taal van ieder materiaal te leren spreken en de karakteristieke eigenschappen daarvan tot uiting te laten komen. Beweging heeft specifieke geluiden tot gevolg, die daarom een belangrijke rol spelen in mijn werk. Tikken, schuren, schudden, wiegen, kraken..."

Een mooi detail in verband met deze expositie is dat Nagel veel heeft samengewerkt met Aura Rendón Bengel. "Hoewel we heel verschillende kunstenaars zijn en een hele eigen beeldtaal hebben, wisselen we graag ideeën uit. Tijdens de eindexpositie stonden onze werken bij elkaar. Aura's werk ademt dan, en mijn werk is dan een soort ventilator."

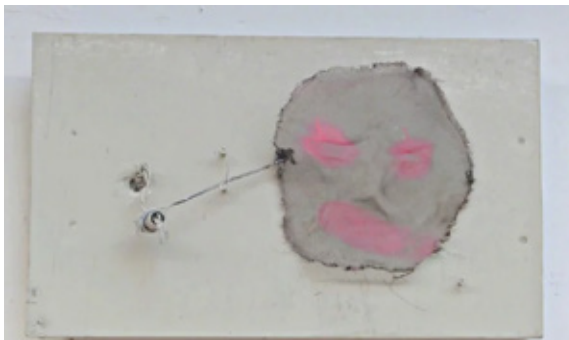
Het werk dat Nagel in *Aftrap3* laat zien is een adaptatie van haar afstudeerwerk. De locatie bij het raam is zorgvuldig gekozen en lieert de buitenwereld aan de expositieruimte binnen.

Het bewegende metalen rad, *Halve Cirkel op Rug Ontregeld door Halve Cirkel in Omwenteling* (2014) gaat een visuele verbinding aan met de omgeving, in dit geval het raam, dat open kan staan en dat de wind en de buitenwereld naar binnen laat.

Over de toekomst is Nagel verwachtingsvol. "Ik word nu veel gevraagd voor exposities. Momenteel zoek ik een nieuw atelier waarin ik nieuw werk nog veel verder tot uiting kan brengen dan voorheen. Zo kan ik nog meer in opdracht gaan werken, maar ook goed vrij werk blijven maken."

Leslie Nagel, *Making Faces* (2014)

Leslie Nagel, *Blij met Hand*, 2014
Hout, metaal, traagschuim, motor, elastiek, aluminiumfolietape, kauwgompje

Sophia den Breems

Contact:

info@sophiadenbreems.nl

www.sophiadenbreems.nl

Sophia den Breems studeerde af in *Graphic Design* met de thesis “Ik Ben de Beste, Dus Ik Besta”. Den Breems onderzoekt hierin de definitie van succes, via een studie naar het gedrag van mensen in groepen. Den Breems: “Ik ben ervan overtuigd dat het een zeer actuele kwestie is in onze huidige maatschappij. Aangezien dit onderwerp mij fascineert, ben ik er persoonlijk ook heel intensief mee aan de slag gegaan.” Ze zoekt naar de verschillen tussen kunnen en willen, verwachtingen en verlangens. Willen we de beste zijn voor onszelf, of voor anderen? We leven samen in groepen, en toch worden we steeds individualistischer. We willen allemaal de top bereiken en houden elkaar voor dat iedereen verantwoordelijk is voor zijn eigen succes. Maar als we dat punt al bereiken, wie geeft ons dan die bevestiging? Waarvoor hebben we het gedaan?

Den Breems werkt op het snijvlak van design en kunst, wat haar werk niet alleen conceptueel maar ook esthetisch aantrekkelijk maakt. In *Aftrap3* presenteert ze *Social Arch of Triumph* (2014). De klassieke vorm van de triomfboog, symbool van naar buiten gekeerde trots en protserigheid, doet denken aan de monumenten ter viering van de successen van Romeinse legeraanvoerders. Het kolossale object

dringt de toeschouwer een gebrek aan ruimte voor alternatief op, en verwordt daarmee tot een aanklacht tegen een individualistische succescultuur. De boog bevat theatrale en circusachtige beeldtaal met klassieke referenties: Piranesi-achtige constructies en afbeeldingen van Narcissus die verliefd werd op zijn eigen spiegelbeeld, trappen die naar niets lijken te leiden en getormenteerde bustes. “Wat ik wil overbrengen is een ongrijpbaar gevoel, een grijs gebied. Je kunt het niet letterlijk uitbeelden. Wel kun je clichés uit de beeldcultuur, zoals de Narcissus, goed gebruiken om een verhaal te vertellen.”

Hoewel den Breems de afgelopen jaren een gevecht moest leveren om een balans te vinden tussen illustratie, grafisch ontwerp en beeldende kunst, heeft ze een manier gevonden om de ambiguïteit van haar werk de ruimte te geven. “Ik zie mezelf nu vooral als illustrator. Daarnaast dient mijn vrije werk als uitlaatklep voor mijn ideeën.” Ze is zodoende net een eigen zaak gestart, en werkt voornamelijk in opdracht, wat haar de vrijheid biedt om autonome kunst te blijven maken. Ze ziet haar werk dan ook graag terug in exposities. “Ik wil zekerheid en ritme hebben én goede kunst maken.”

Ik Ben De Beste, Dus Ik besta (foto: Sophia den Breems)

*The Social Arch of Triumph
hout, verf, fineliner, marker, licht (foto: Sophia den Breems)*

Colofon

Dit is de achtste uitgave van het ARTtrium [tm147], expositieruimte van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Bezoekadres: Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag

Tekst: Suzanne Sanders

Vormgeving en art direction: Robert Huiberts

Voor meer informatie: ARTtrium [TM147]:

Email: ARTtrium[TM147]@minbzk.nl

(uitgave 1: Aftrap I, uitgave 2 : Nog één keer goed kijken, uitgave 3: In one hour, uitgave 4: Aftrap II, uitgave 5: Spiegelingen, uitgave 6: Dit is De plek, uitgave 7: The one thing you never sing of or hang in a tree, uitgave 8: Aftrap3)

Den Haag, 22 januari 2015

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder voorafgaande toestemming van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Veiligheid en Justitie. Hoewel bij de totstandkoming van deze uitgave uitdrukkelijk zorg is besteed, kan voor eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden auteurs en het ministerie geen aansprakelijkheid. Gebruik van teksten en beeldmateriaal bij herhaling of bij ander gebruik dan waarvoor zij oorspronkelijk zijn gemaakt, opname van citaten uitgezonderd, is uitsluitend mogelijk na toestemming van de auteurs/kunstenaars.

Art

